

Μαθητική δημιουργικότητα στο σχολείο

Στις σελίδες αυτές θα βρείτε σύντομες περιγραφές και σχετικούς υπερσυνδέσμους προς υλικό που είναι αποτέλεσμα της μαθητικής δημιουργικότητας. Δηλαδή, κοινό χαρακτηριστικό όλων είναι ότι αποτελούν πράγματα που έγιναν και όχι απλώς προτάσεις για το τι θα μπορούσε να γίνει. Η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών/τριων στα μαθήματα εκφράστηκε με εργασίες πρωτότυπες και, ίσως, απρόσμενες. Τα συγκεκριμένα δείγματα, όπως και άλλα πολλά που προκύπτουν από τη χαρά της συνεργασίας με τους μαθητές και τις μαθήτριές μας, είναι η έμπρακτη απάντηση στον αρνητισμό του αφορισμού «αυτά δεν μπορούν να γίνουν στα σχολεία».

Δράμα, 20-6-2023

*Βασίλης Συμεωνίδης
Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων*

1. Εικονογράφηση σε διασκευή όλης της Ιλιάδας. Βαρβάρα Μπακουγιάννη, Γυμνάσιο Νέου Σκοπού Σερρών..... 2
2. Το Βυζάντιο είχε τη δική του ιστορία. Μαρία Κυριακίδου, Γυμνάσιο Νέου Σκοπού Σερρών..... 3
3. Συνομιλώντας... με την Άννα Φρανκ! Μια διδακτική παρέμβαση στο μάθημα «Νέα ελληνικά» Β' ΕΠΑΛ. Ελένη Κανταρά, 2^ο ΕΠΑΛ Δράμας..... 4
4. 1922 – 2022, επέτειος μνήμης της Μικρασιατικής Καταστροφής και ίδρυσης του Νέου Σκοπού Σερρών. Γεωργία Χαρτίου, Γενικό Λύκειο Νέου Σκοπού Σερρών..... 5
5. Θουκυδίδης και Ξενοφώντας σε άλλες μητρικές γλώσσες μαθητών. Σωτήρης Γκαρμπούνης, 1ο Γενικό Λύκειο Δράμας..... 6

1. Εικονογράφηση σε διασκευή όλης της Ιλιάδας. Βαρβάρα Μπακουγιάννη, Γυμνάσιο Νέου Σκοπού Σερρών.

Η παρούσα πρόταση αφορά το μάθημα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας της Β΄ Γυμνασίου. Πρόκειται για μια εικονογράφηση σε διασκευή όλης της Ιλιάδας σε κόμικς που εφαρμόστηκε τη σχολική χρονιά 2021-22 (με τελική ολοκλήρωση σε ηλεκτρονική μορφή το επόμενο σχολικό έτος) στο Γυμνάσιο Νέου Σκοπού Σερρών.

Στόχος είναι η ανανέωση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για το αρχαίο κείμενο, η ανάπτυξη εκ μέρους τους δεξιοτήτων πολιτισμικού γραμματισμού και η υιοθέτηση ενεργού ρόλου αυτών στη μαθησιακή διαδικασία. Το διδακτικό σενάριο «διέτρεξε» όλη τη σχολική χρονιά και υλοποιήθηκε σε επτά (7) φάσεις:

- α) σχεδιασμός των σκίτσων και του φόντου των σκηνών με βάση πληροφορίες από το κείμενο του σχολικού βιβλίου της Ιλιάδας
- β) σχεδιασμός της διασκευής και οργάνωση της αφήγησης σε καρτέ
- γ) ψηφιοποίηση των σκίτσων με τη βοήθεια του καθηγητή της Πληροφορικής
- δ) επιλογή μουσικής επένδυσης από την υπεύθυνη καθηγήτρια Μπακουγιάννη Βαρβάρα
- ε) ηχογράφηση από τη μαθήτρια Μαλίγκου Άννα
- στ) παρουσίαση της ψηφιακής διασκευής στη μαθητική ολομέλεια
- ζ) ανάρτηση του ψηφιακού υλικού στην ιστοσελίδα του σχολείου και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Η συγκεκριμένη ψηφιακή εργασία δεν δημιουργήθηκε προκειμένου να χρησιμοποιηθεί αυτούσια στην τάξη, αλλά για να αποτελέσει ένα ευέλικτο εργαλείο στα χέρια του/της εκπαιδευτικού. Όσον αφορά την αφορμή της υπήρξε η ιδέα για διαθεματική δραστηριότητα με κύριο στόχο αφενός τον εμπλουτισμό της ομηρικής περιγραφής, αφετέρου τη σύνδεση της με το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και ειδικότερα μέσα από την προσέγγιση του «οπτικού γραμματισμού» που απαιτεί την ανάγνωση και παραγωγή πολυτροπικών κειμένων. Επιχειρήθηκε το ομηρικό κείμενο να αποτελεί τον κεντρικό άξονα διδασκαλίας, προκειμένου οι μαθητές/τριες να εκτιμήσουν τη λογοτεχνική αξία του και τη δύναμη της ποιητικής φαντασίας, αλλά και να αντλήσουν αισθητική απόλαυση.

Τέλος παρόλο που είναι ατομική εργασία της μαθήτριας Άννας Μαλίγκου, πιστεύουμε ότι τα οφέλη πολλαπλασιάζονται όταν οι μαθητές εμπλέκονται στη διαδικασία συλλογής και σύνθεσης υλικού, καθώς μετατοπίζονται από τη θέση του παθητικού χρήστη στη θέση του σχεδιαστή-δημιουργού. Ελπίδα μας η συγκεκριμένη εργασία να λειτουργήσει ως έμπνευση για τη δημιουργία νέων προτάσεων στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πράξης.

[Ομήρου Ιλιάδα Εικονογραφημένη Γυμνάσιο Νέου Σκοπού](#) (υπερσύνδεσμος στο youtube)

2. Το Βυζάντιο είχε τη δική του ιστορία. Μαρία Κυριακίδου, Γυμνάσιο Νέου Σκοπού Σερρών.

Με τον τίτλο «Το Βυζάντιο είχε τη δική του ιστορία», κατά το τρέχον σχολικό έτος 2022-2023 οι μαθητές της Β΄ τάξης του Γυμνασίου Ν. Σκοπού Σερρών πραγματοποίησαν μία σειρά podcast. Πρόκειται για μια σειρά συζητήσεων – με μέγιστη διάρκεια 15-40 λεπτά – οι οποίες επικεντρώνονται σε θεματικές ενότητες/κεφάλαια που άπτονται της ύλης του μαθήματος της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας Β΄ Γυμνασίου. Η σειρά είναι φιλική στον μαθητή, στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς. Οι ηχογραφημένες συζητήσεις προέκυψαν μετά από μελέτη πρωτογενών πηγών από τους μαθητές υπό τον συντονισμό και την καθοδήγηση της φιλόλογου Μαρίας Κυριακίδου. Επίσης, εμπλουτίστηκαν με την επιλογή σύγχρονων ελληνικών τραγουδιών που έδωσαν τον τίτλο σε κάθε επεισόδιο. Στο συγκεκριμένο project πήραν μέρος 23 παιδιά της Β΄ τάξης (συμπεριλαμβανομένων και μαθητών από το τμήμα ένταξης) και τέσσερις καθηγητές του σχολείου μας, που βοήθησαν σε πτυχές σχετικές με την ειδική γνώση κάθε ειδικότητας: η κ. Στέλλα Νάσκα (Θεολόγος), η κ. Ιωάννα Γκιούγκη (Τεχνολόγος), ο κ. Θαλής Κοντογεωργίου (Βιολόγος), ο κ. Αθανάσιος Νικάκης (Φυσικής Αγωγής). Οι ηχητικές παρουσιάσεις της σειράς «Το Βυζάντιο είχε τη δική του ιστορία» επιδιώκουν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά ως προς την διδασκαλία στην τάξη και να αποτελέσουν χρήσιμο υλικό για σκοπούς επανάληψης, κατά την περίοδο προετοιμασίας για τα διαγωνίσματα και τις εξετάσεις. Οι ηχητικές συζητήσεις συνοδεύονται και από ένα corpus γραπτής απόδοσης όλων των επεισοδίων, ώστε οι μαθητές/-τριες να μπορούν να ακούν και παράλληλα να διαβάζουν.

Θα βρείτε εδώ τα [ηχητικά επεισόδια](#) (υπερσύνδεσμος στο spotify) και εδώ το συναφές [corpus](#) (υπερσύνδεσμος στο calameo)

3. Συνομιλώντας... με την Άννα Φρανκ! Μια διδακτική παρέμβαση στο μάθημα «Νέα ελληνικά» Β' ΕΠΑΛ. Ελένη Κανταρά, 2^ο ΕΠΑΛ Δράμας

Η διδακτική πρόταση εντάσσεται αφορά, με λίγα λόγια, την αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαιδευτική πράξη.

Κατά τη χρονιά 2022-23 στο πλαίσιο του μαθήματος των Νέων Ελληνικών οι μαθητές/τριες ασχολήθηκαν και με την τεχνητή νοημοσύνη. Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά συνομίλησαν με κάποιες σημαντικές προσωπικότητες μέσω της εφαρμογής "Hello History". Η Άννα Φρανκ ήταν μια - από αυτές. Η συγκεκριμένη εφαρμογή δεν αναπαράγει απλώς κάποια δεδομένα (όπως Wikipedia) αλλά προσομοιάζει το ύφος, το λεξιλόγιο ακόμα και τις εκφράσεις της ιστορικής προσωπικότητας με την οποία επιλέγει ο χρήστης να συνομιλήσει. Θα τολμούσα να πω ότι φαίνεται σα να συνομιλεί ο χρήστης με ένα πραγματικό πρόσωπο που διαθέτει νοημοσύνη αλλά και συναισθήματα.

Ανάλογες σκέψεις και συναισθήματα βίωσαν, όπως αποδείχτηκε, και οι μαθητές/τριες. Αξιοποίησαν σχεδόν υποδειγματικά την εφαρμογή συνομιλώντας μέσα στο πλαίσιο του φύλλου εργασίας με την Άννα Φρανκ και θέτοντάς της εξαιρετικά ενδιαφέρουσες ερωτήσεις που φανερώνουν το γνωστικό υπόβαθρο που διαθέτουν οι μαθητές/τριες σε σχέση με αυτό το ιστορικό πρόσωπο το οποίο εξάλλου βρίσκεται πολύ κοντά τους σε ηλικιακό, συναισθηματικό, ψυχολογικό επίπεδο. Να σημειωθεί ότι οι μαθητές/τριες εκτός από την Άννα Φρανκ συνομίλησαν και με άλλα πρόσωπα, γεγονός που καταδεικνύει τον ενθουσιασμό τους για αυτήν την εφαρμογή και των δυνατοτήτων που προσφέρει.

Ολοκληρώνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι, αν και η προσέγγιση του ζητήματος της artificial intelligence τροφοδότησε με νέο ενδιαφέρον το μάθημα, συμμερίζομαι και τον σκεπτικισμό που επικρατεί σχετικά με το ζήτημα της Μηχανικής Μάθησης.

[Σχετικό κείμενο με λεπτομερή παρουσίαση της διδακτικής παρέμβασης](#) (υπερσύνδεσμος στο sch)

4. 1922 – 2022, επέτειος μνήμης της Μικρασιατικής Καταστροφής και ίδρυσης του Νέου Σκοπού Σερρών. Γεωργία Χαρτίου, Γενικό Λύκειο Νέου Σκοπού Σερρών.

Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2022-2023 το σχολείο μας -εν όψει της επετείου των εκατό χρόνων από την ίδρυση του χωριού Ν. Σκοπού (1923)- πραγματοποίησε το Πολιτιστικό Πρόγραμμα με τίτλο: «1922 – 2022: Η επέτειος μνήμης της Μικρασιατικής Καταστροφής και της ίδρυσης του χωριού Ν. Σκοπού Σερρών: κίνητρο για την εκμάθηση της τοπικής προσφυγικής Ιστορίας και μέσο για τη σύνδεση σχολείου και κοινότητας».

Το Πρόγραμμα εκπονήθηκε υπό την καθοδήγηση της φιλόλογου Χαρτίου Γεωργίας και με τη συμμετοχή των μαθητών του Α1 τμήματος και της Β΄ τάξης. Οι βάσεις αυτής της Δράσης είχαν τεθεί πέρυσι με τη διεκπεραίωση αντίστοιχου Πολιτιστικού Προγράμματος για την επέτειο των εκατό χρόνων από την Μικρασιατική Καταστροφή και τον Ξεριζωμό της Ανατολικής Θράκης (1922).

Στα πλαίσια του Προγράμματος υλοποιήθηκαν από τους μαθητές είκοσι δράσεις, οι οποίες εκτίθενται σε μορφή ψηφιακού βιβλίου στην ιστοσελίδα του σχολείου. Επιπλέον στην ιστοσελίδα του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου έχει αναρτηθεί βίντεο που περιλαμβάνει πολύ ενδιαφέρουσες και συγκινητικές μαρτυρίες από απογόνους των προσφύγων του παλιού Σκοπού.

Επιχειρώντας δε την αποτίμηση του εν λόγω Προγράμματος, διαπιστώσαμε ότι οι μαθητές μέσω της συμμετοχής τους στις επιμέρους δράσεις γνώρισαν την προσφυγική Ιστορία του τόπου τους, γεύτηκαν την εμπειρία και τη σοφία της τρίτης ηλικίας, συγκινήθηκαν, παρήγαγαν λόγο πεζό και ποιητικό κ.α. Κυρίως, όμως, συνειδητοποίησαν την ηθική ευθύνη που έχουν ως απόγονοι των Ελλήνων Θρακών να διασώσουν την Ιστορία τους και να γίνουν επάξιοι συνεχιστές του ελληνικού πολιτισμού που κληρονόμησαν. Σε σχετικό ερωτηματολόγιο περιγράφουν τα βιώματά τους ως εξής: "ήρθα κοντά με τη γιαγιά μου", "νιώθω πολύ ευγνώμων που προβάλαμε την Ιστορία των παλιών", "έμαθα με πόσες ταλαιπωρίες χτίστηκε το σημερινό χωριό", "ένιωσα ρίγος και συγκίνηση, όταν συνειδητοποίησα τα τραγικά γεγονότα που βίωσαν οι πρόγονοί μας", "χαίρομαι που ήμουν μέρος αυτής της δράσης".

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

[Ψηφιακό βιβλίο](#) (υπερσύνδεσμος στην ιστοσελίδα του σχολείου)

[Βίντεο συνεντεύξεων](#) (υπερσύνδεσμος στο sch)

[Το βιβλίο σε αρχείο pdf](#) (υπερσύνδεσμος στο google drive)

5. Θουκυδίδης και Ξενοφώντας σε άλλες μητρικές γλώσσες μαθητών. Σωτήρης Γκαρμπούνης, 1ο Γενικό Λύκειο Δράμας.

Η δραστηριότητα πραγματοποιήθηκε την άνοιξη του 2022. Συμμετείχαν παιδιά της Α΄ λυκείου από διάφορα τμήματα. Μεταξύ αυτών και δύο πρόσφυγες, ένας Κούρδος και μία Ουκρανή, που παρακολουθούσαν την Τάξη Υποδοχής. Ζητούμενο ήταν να επιλέξουν αποσπάσματα αρχαίων ελληνικών κειμένων και να τα αποδώσουν στη μητρική τους γλώσσα. Επιλέξανε από τον Ξενοφώντα τον λόγο του Κλεόκριτου προς τους Αθηναίους 2.4.20-21 (αλβανικά, γεωργιανά, ουκρανικά) και την ανακοίνωση της Παράλου για την ήττα στους Αιγός Ποταμούς 2.2.3-4 (αλβανικά). Από τον Θουκυδίδη την αποτίμηση του πολέμου στο 3.82.2. Η επιλογή έγινε μετά από συζήτηση με τον καθηγητή προκειμένου να συνδεθεί το περιεχόμενο με την επικαιρότητα του ουκρανικού πολέμου που ξέσπασε λίγο νωρίτερα και τον πόλεμο στη Συρία.

Τα δίγλωσσα παιδιά έκαναν μόνα τους τη μετάφραση από τα νέα ελληνικά στα αλβανικά και γεωργιανά με τη βοήθεια των γονιών τους. Η μαθήτρια από την Ουκρανία απέδωσε το απόσπασμα στα ουκρανικά με βάση μια, όχι τόσο καλή όπως η ίδια είπε, ρωσική μετάφραση. Ο Κούρδος μαθητής χρησιμοποίησε την ελληνική μετάφραση και με τη βοήθεια του κινητού κάποιες λέξεις τις μετέφραζε πρώτα στα αγγλικά μέσα από το google και κατόπιν στα αραβικά που είχε μάθει σε σχολείο στη Συρία. Όταν του έγινε η πρόταση να δώσει και μία μετάφραση του ίδιου αποσπάσματος στα κουρδικά δίστασε λέγοντας ότι δεν γνωρίζει πώς να γράψει τη μητρική του γλώσσα γιατί ποτέ δεν τη διδάχτηκε. Τελικά όμως του φάνηκε καλή ιδέα και απέδωσε το νόημα του αποσπάσματος και στα κουρδικά (διάλεκτος κουρμάντζι απ' ό,τι είπε). Πιθανόν να είναι και η μοναδική περίπτωση που ο Θουκυδίδης ακούγεται στην κουρδική γλώσσα.

Στο πλαίσιο της δραστηριότητας αποδόθηκαν από άλλα παιδιά αποσπάσματα και σε γλώσσες που μαθαίνουν ως δεύτερες δηλαδή αγγλικά, γερμανικά και ιταλικά (δεν περιλαμβάνονται στο βίντεο, γιατί εστιάζει μόνο στις πρώτες γλώσσες των παιδιών). Το βίντεο συνοδεύεται από οπτικοακουστικό υλικό που δημιούργησαν άλλοι μαθητές. Πιο συγκεκριμένα μια μαθήτρια ζωγράφησε μια αρχαία μάχη με αφορμή τον πελοποννησιακό πόλεμο, μια άλλη αυτοσχεδίασε στο πιάνο ένα πρωτότυπο μουσικό θέμα που συνοδεύει την παρουσίαση των μεταφράσεων και κάποιος μαθητής συνέβαλε με φωτογραφίες και βιντεοσκοπημένα πλάνα στην υλοποίηση του τελικού αποτελέσματος.

[Θουκυδίδης και Ξενοφώντας σε άλλες μητρικές γλώσσες μαθητών](#) (υπερσύνδεσμος στο youtube)

Σημείωση:

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα με χαροποιεί ιδιαίτερα καθώς είχα τη χαρά ανάλογης εμπειρίας:

Β. Συμεωνίδης, 2014. [Πρόταση για την αξιοποίηση της πολυγλωσσίας στη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών](#), [Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 34, σ. 401-410.]

Επίσης, ανάλογη δράση υλοποιήθηκε σε Γυμνάσιο της Αττικής:

Μαρία Μιχάλη, 2021. [Ο Οδυσσέας αφηγείται σε πολλές γλώσσες. Ένα διδακτικό παράδειγμα για την αξιολόγηση της πολυγλωσσίας στην τάξη](#). Νέα Παιδεία, τ. 180, σ. 89-97.